

Colocviu provincial

„Nasc și în provincie repertoriu“..., s-ar putea spune, parafrazându-l pe bătrînul cronicar care străjuiește în bronz, Teatrul Național din Iași. Cîteva teatre din provincie aveau să ne destăinuiască punctele lor de vedere cu privire la repertoriu... Depărtarea de București aduce dezavantaje, dar și „avantaje“ despre care vom vorbi mai jos.

Dar, mai bine să adunăm din nou în jurul aceleiași mese imagine, la un colocviu, pe cei șase directori: Eugen Jeleașov (Cluj), Traian Ghișescu (Iași), Aurel Cerbu (Birlad), I. Coman (Bacău), Victoria Dinu (Brăila) și Ion Bologa (Galați).

*

— La Iași, noi am prezentat în premieră pe țară o piesă originală: *Horia* de M. Davidoglu. Spectatorii bucureșteni poate își mai amintesc de micul nostru turneu. Considerăm un succes felul în care *Nota zero la purtare* a căpătat viață pe scena ieșană (succesul de public poate fi un argument); am jucat două piese din dramaturgia poloneză: *Onomastica domnului director* și *Moralitatea doamnei Dulska*; din dramaturgia noastră veche am prezentat *Baba Hîrca* și acum, recent, am avut „curajul“ să prezentăm din nou, în premieră pe țară, comedia *Pălăria verde* de P. Stănescu. Reflectăm însă asupra faptului că repertoriul nostru a abundat în comedii puțin cam ușoare. Ni s-a reproșat că am deplasat puțin linia academică a teatrului nostru... Pare să fie un adevăr și aceasta ne-a dat de gîndit mai ales în perspectivă.

— Am avut la Cluj mulțumirea ca împreună cu tot colectivul să fi participat la succesul unei noi piese romînești: *Noaptea tăcerii* de Teofil Bușecan. Piesa a fost lucrată cu autorul, în decursul a mai multe luni, și publicul clujean a primit-o cu dragoste... Pe linia acestei „tradiții“ de a prezenta premiere pe țară, Teatrul Național din Cluj va monta în această stagiune: *Vacanța fratelui mai mic* de Gunars Friede, o piesă care pune probleme ale educației tineretului, și *Maria Stuart* de Schiller. Ultima premieră a acestei stagiuni va fi *Ziaristii* de Al. Mirodan.

— La Birlad, am reușit să ne facem un public foarte credincios care nu ne lasă niciodată sălile goale. Deși teatrul e încă tînăr, el și-a cimentat legăturile cu spectatorii. Dintre premiere trebuie să pomenesc și eu: *Tartuffe*, *Take, Ianke și Cadîr*, *Mașenka*, un spectacol de estradă pe teme locale... Publicul ne cere în mod special comedii sau piese de montare și costum. Trebuie să facem prin repertoriu și o muncă de educație artistică.

— Teatrul nostru din Bacău are acum un fel de „filială“ — Piatra Neamț — unde prezentăm spectacole săptămînal. Aceasta cere un efort suplimentar din partea colectivului, dar ne oferă și satisfacții suplimentare. Amintesc dintre premierele noastre mai recente:

Ziariștii, Marele bijutier și Bunbury; la ultima aş vrea să subliniez în mod special concepția regizorală (Val. Mugur) și jocul interpreților. Studiem foarte multe piese, uneori autorii din București ni le trimit direct... Alcătuirea repertoriului ne obligă să fim tot timpul cu ochii la compoziția colectivului.

— Succesul nostru cel mai mare de spectatori la Brăila îl avem cu piesa-feerie de Victor Eftimiu, *Înșir' te mărgărite*, care a urmat după *Georges Dandin, Paharul cu apă, Tinerețea părinților* și un spectacol coupé Alecsandri-Caragiale.

— Despre *Preludiu*, jucat de colectivul nostru gălățean, s-a vorbit în presă și destul de elogios pentru noi. Colectivul compus în mare parte din tineri a mai jucat: *Intr-un ceas bun, Gaițele, Nota zero la purtare* și, recent, *D-ale Carnavalului*. Într-un fel, la început, teatrul nostru a fost conceput ca un teatru experimental de tineret. Nu am avut la îndemână repertoriul necesar, așa că a trebuit să părăsim această idee, rămânând însă cu un accentuat specific de tineret în distribuții.

Tovarăși directori, ce proiecte aveți?

— V-am spus că ni s-a reproșat că noi, la Iași, am prezentat prea multe comedii „ușoare“, îndeosebi ultima, *Pălăria verde*, a cărei reprezentare e într-un fel un rezultat direct al muncii noastre cu autorul, începător în meșteșugul dramaturgiei — Petre Stănescu. Vom juca apoi *Școala birfelilor* de Sheridan, *Ruy Blas* de Hugo... Da, și piese originale avem... Am lucrat mult la o piesă originală de Ion Istrati, inspirată din viața unei gospodării colective; a întârziat cam mult rezolvarea acesteia și trebuie să spun că au existat unele litigii cu serviciul de repertorii; de curînd am citit și ne și gîndim la reprezentarea unei noi dramatizări în versuri a lui George Vasilescu după Creangă, *Poveste din pădure* (Capra cu trei iezi). La capitolul „întirzieri“ trebuie să spun că așteptăm cam de mult și rezolvarea basmului *Ivan Turbincă* de Sandu Teleajen și Val. Mugur, ca să nu mai vorbesc de *Cazul elevului Daneș* de N. Țațomir și N. Barbu (inspirată din viața elevilor unei școli medii). Am dori deci din toată inima ca rezolvarea unor piese la Minister să se facă mai operativ. În schimb, consiliul nostru artistic funcționează bine. Ședințele se țin regulat, adeseori au loc dezbateri vii, creatoare, la care, „universitarii“ (profesorii facultății de filologie — *n. n.*) N. I. Popa, Al. Dima, C. Ciopraga, Val. Stoleru, scriitorii Ion Istrati, George Vasilescu, Sandu Teleajen ne sînt de un real sprijin.

— La Cluj, în spiritul dezbaterilor de la conferința directorilor de teatre, ne străduim să asigurăm Teatrului Național un repertoriu major, o înaltă ținută artistică. O atenție specială o acordăm dramaturgiei originale. Sperăm să oferim publicului clujean în toamnă o nouă dramă istorică valoroasă *Horia* de I. D. Mușat, o piesă de Eugen Naum: *Sfirșitul nopții* și o piesă originală pentru copii.

— La Bacău, piesele originale pe care le-am prezentat au avut succes: *La ora 6* s-a jucat de 40 de ori și aceasta ne-a dat curaj și încredere. Anul acesta, teatrul din Bacău va avea un „bilanț“ de trei piese originale: *Ziariștii*, comedia *De luni pînă marți* de Nicușor Constantinescu și George Voinescu, noua piesă *Arborele genealogic* de Lucia Demetrius și... o premieră la teatrul de păpuși, piesa unui autor local, Matei Rabinovici. Vreau să specific că noi jucăm aceste piese din proprie inițiativă și cu multă dragoste. Ne sosesc numeroase piese de la Minister și lectura, alegerea lor constituie una din activitățile noastre de căpetenie. Ne-am oprit la *Omul cu mîrtoaga* și *Mormolocul* de V. Nițulescu și C. Sincu.

— Profilul teatrului nostru din Bîrlad ne-a făcut să ne gîndim la o piesă originală din viața satelor. Vom juca *Noaptea tăcerii* de Teofil Bușecan, cu care vom face deplasări în raioanele agricole. Vom pregăti *Uiforul* lui Delavrancea, *Revizorul* de Gogol, *Micuța Dorrit* de Dickens, un spectacol Ostrovski... Sîntem într-un oraș lipsit de o mai veche tradiție teatrală. Trebuie să facem cunoscute, pe măsura puterilor colectivului nostru, cele mai semnificative lucrări dramatice din repertoriul național și universal. Avem un consiliu

artistic activ, dar simțim atât de des lipsa unor cronici dramatice temeinice, competente... Nu uitați, sîntem un teatru tînăr și căutăm, căutăm...

— La Brăila, repetăm acum *Trei generații* de Lucia Demetrius. Am discutat cu autorul și am lucrat pentru desăvîrșirea unei noi piese originale: *Cumpăna apelor* de Dinu Bondi. Tematica piesei abordează transformarea mentalității unor intelectuali de tip vechi în contact cu realitatea zilelor noastre. Plănuim să deschidem stagiunea de toamnă cu *Ulaicu Uodă*. Piese istorice se bucură de o deosebită prețuire în orașul nostru. Publicul brăilean cu o veche tradiție teatrală se dovedește a fi adesea un critic drept și sever.

— Noi, la Galați, repetăm *Hanul de la răscruce* de Horia Lovinescu, studiem o nouă piesă a Anei Novac și proiectăm pentru stagiunea de toamnă *Tragedia optimistă*. Pe linia preocupărilor pentru dramaturgia originală am citit o piesă deosebit de interesantă a unui autor gălățean, Păun, inspirată din marea răscoală de la 1907. Sperăm să-l ajutăm să o ducă la bun sfîrșit...

Cinci teatre diferite, așezate la mari distanțe dar cu probleme destul de asemănătoare! Spre deosebire de Capitală, aici la teatrele din provincie, repertoriul e strîns legat de compoziția ansamblului, de obicei puțin numeros în forțe artistice.

Există adesea și bune intenții găuute de „condițiile locale“. Există și secretari literari care duc o bogată muncă creatoare (Iași, Cluj), există și consilii artistice harnice și competente, dar orientarea generală e încă deficitară. Ceea ce ar caracteriza repertoriul mai multor teatre din provincie puse la un loc ar fi o formă mozaicală, în care greu poți desluși o unitate organică de concepție și realizare. Uneori „îndrăznelile“ nu se dovedesc a fi prea fericit inspirate (calitatea slabă a spectacolului Pălăria verde la Iași e o dovadă), trădînd concesii din care teatrul nu a avut decît de pierdut.

Inclinația pe care o au cei mai mulți directori de a ne vorbi mai întîi despre realizarea planului lor de casă (Brăila, Bacău) trădează oricum și strădania de a-și asigura spectacole „de public“. Nimeni nu poate lua în nume de rău aceasta, afară de... autorii dramatici respinși uneori din alcătuirea repertoriului și în numele acestui puternic argument.

Există, uneori, prin forța lucrurilor, și o tendință eclectică în alcătuirea unui repertoriu provincial. Trebuie împlinite atîtea goluri, sarcini de prezentare a unor piese clasice, îmbinate cu aceea de a face cunoscută dramaturgia originală. Repertoriul se alcătuieste treptat, prin adăugiri și suprapuneri lipsite de o direcție precisă. Mai există tendința de supraapreciere a forțelor proprii, ceea ce a dus la introducerea în repertoriu a unor lucrări dramatice a căror greutate depășește cu mult posibilitatea colectivului respectiv. „Mimarea“ în alcătuirea repertoriului a avut și ea neajunsurile ei. O aceeași piesă se joacă exasperant, pe multe scene simultan, uneori apropiate geografic... Cu greu poți desluși deci profilul unui asemenea teatru pentru a dezghioaca ceea ce ar fi caracteristic repertoriului său. Deci, criteriul destul de puțin „științific“ în rezolvarea acestei probleme vitale... (O, și cîte circumstanțe există!) Rarele vizionări care pot orienta munca teatrelor, rarele vizite ale cronicarilor calificați (privire autocritică!), uneori insuficienta competență a organelor locale de resort. Există însă în aceste teatre o dragoste și o pasiune pentru artă uimitoare, există întepreși (mai ales mulți, foarte mulți tineri), care ar face succesul multor piese originale. Direcția teatrelor a început să trimită în provincie un „caiet“ cuprinzînd subiectele și recomandarea unor piese originale și traduceri. Există pericolul ca unele teatre să se oprească la aceste recomandări.

Nu, munca cu autorii se poate face din plin și în teatrele din provincie. Trebuie să se facă ceva mai mult din ambele părți: autori și teatre. Ceea ce s-a făcut bun trebuie să fie un stimulent.

Dramaturgia originală nu se oprește în Capitală, ea respiră în zeci de teatre. Să-i dăm acestei respirații amplitudinea marilor emoții artistice.